सर्व्वं झणझणीभूतमासीत्तालवर्नेष्विव । एवन्ते पुरुषव्याघ्राः पाण्डवा युद्धनन्दिनः ।
व्यवस्थिताः प्रतिव्यूह्य तव पुत्रस्य वाहिनीं । ग्रसन्त इव मज्जा नो योधानां भरतर्षभ ।
दृष्ट्वाऽग्रतो भीमसेनं गदापाणिमवस्थितं । ७४०
इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्व्वणि भगवद्गीतापर्व्वणि पाण्डवसैन्यव्यूहे एकोनविंशतितमोऽध्यायः ॥ १९ ॥

॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ सूर्य्योदये सञ्जय के तु पूर्व्वं युयुत्सवो ह्यव्यमाणा ह्यवासन् । मामका वा भीष्मनेत्राः समीपे पाण्डवा वा भीमनेत्रास्तदानीं ।
केषां जघन्यो सोमसूर्य्यौ सवायू केषां सेनां श्वापदाश्वाभवन्त । केषां यूनां मुखवर्णाः प्रसन्नाः सर्व्वं मे त्वं ब्रूहि तत्त्वं यथावत् ।
॥ सञ्जय उवाच ॥ उभे सेने तुल्यमिवोपयाते उभे व्यूहे हृष्टरूपे नरेन्द्र । उभे चित्रे वनराजिप्रकाशे तथैवोभे नागरथाश्वपूर्णे ।
उभे सेने बृहत्यौ भीमरूपे तथैवोभे भारत दुर्विषह्ये । तथैवोभे स्वर्गजयाय सृष्टे तथैवोभे सत्पुरुषोपजुष्टे ।
पश्चान्मुखाः कुरवो धार्त्तराष्ट्राः स्थिताः पार्थाः प्राङ्मुखा योध्यमानाः । दैत्येन्द्रसेनेव च कौरवाणां देवेन्द्रसेनेव च पाण्डवानां । ७४५
चक्रे वायुः पृष्ठतः पाण्डवानां धार्त्तराष्ट्रान् श्वापदा व्याहरन्ति । गजेन्द्राणां मदगन्धांश्च तीव्रान्न सेहिरे तव पुत्रस्य नागाः ।
दुर्य्योधनो हस्तिनं पद्मवर्णं सुवर्णकक्षं जालवन्तं प्रभिन्नं । समास्थितो मध्यगतः कुरूणां संस्तूयमानो वन्दिभिर्म्मागधैश्च ।
चन्द्रप्रभं श्वेतमथातपत्रं सौवर्णस्तम्भ्राजते चोत्तमाङ्गे । तं सर्व्वतः शकुनिः पार्व्वतीयैः सार्द्धं गान्धारैर्य्याति गान्धारराजः ।
भीष्मोऽग्रतः सर्व्वसैन्यस्य वृद्धः श्वेतच्छत्रः श्वेतधनुः सखड्गः । श्वेतोष्णीषः पाण्डुरेण ध्वजेन श्वेतैरश्वैः श्वेतशैलप्रकाशः ।
तस्य सैन्ये धार्त्तराष्ट्राश्च सर्व्वे वाह्लीकानामेकदेशः शलश्च । ये चाम्बष्ठाः क्षत्रिया ये च सिन्धोस्तथा सौवीराः पञ्चनदाश्च शूराः । ७५०
द्रोणैर्हयैरुत्तमरथो महात्मा द्रोणो धनुष्पाणिरदीनसत्त्वः । आस्ते गुरुः प्रायशः सर्व्वराज्ञां पश्चाच्च भूमीन्द्र ह्यवाभियाति ।
वार्द्धक्षत्रिः सर्व्वसैन्यस्य मध्ये भूरिश्रवाः पुरुमित्रो जयश्च । शाल्वा मत्स्याः कैकयाश्चेति सर्व्वे गजानीके भ्रातरो योत्स्यमानाः ।
शारद्वतश्चोत्तरधूर्म्महात्मा महेष्वासो गौतमश्चित्रयोधी । शकैः किरातैर्यवनैश्च सार्द्धं तदा चमूमुत्तरतोऽभियाति ।
सप्तशकानामयुतं रथानां मृत्युञ्जयो वाऽर्ज्जुनस्येति सृष्टाः । येनार्ज्जुनस्तेन राजन् कृतास्त्राः प्रयातास्ते त्रिगर्त्ताश्च शूराः ।
सार्द्धं शतसहस्रन्तु नागानां तव भारत । नागे नागे रथशतं शतमश्वा रथे रथे । ७५५
अश्वेऽश्वे दश धानुष्का धानुष्के दश चर्म्मिणः । एवं व्यूढान्यनीकानि भीष्मेण तव भारत ।
संव्यूह्य मानुषं व्यूहं दैवं गान्धर्व्वमासुरं । दिवसे दिवसे प्राप्ते भीष्मः शान्तनवोऽग्रणीः ।
महारथौघविपुलः समुद्र इव घोषवान् । भीष्मेण धार्त्तराष्ट्राणां व्यूहः प्रत्यङ्मुखो युधि ।
अनन्तरूपा ध्वजिनो नरेन्द्र भीमा त्वदीया न तु पाण्डवानां । ताश्चैव मन्ये बृहतीं दुष्प्रधर्ष्यां यस्य नेता केशवश्चार्ज्जुनश्च ।
इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्व्वणि भगवद्गीतापर्व्वणि सैन्यवर्णने विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥
॥ सञ्जय उवाच ॥ बृहतीं धार्त्तराष्ट्रस्य सेनां दृष्ट्वा समुद्यतां । विषादमगमत् राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः । ७६०
व्यूहं भीष्मेण चाभेद्यं कल्पितं प्रेक्ष्य पाण्डवः । अभेद्यमिव संप्रेक्ष्य विवर्णोऽर्ज्जुनमब्रवीत् ।